

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

МИШЉЕЊЕ

по захтјеву Регулаторне агенције за комуникације на Приједлог Анализе veleпродајног тржишта физичког приступа мрежној инфраструктури (укључујући заједнички и потпуни приступ издвојеној локалној петљи) на фиксној локацији и veleпродајног тржишта широкопојасног приступа

Сарајево
јуни, 2016. године

Број: 01-26-7-06-4- I/16
Сарајево, 08.06.2016. године

На основу члана 25. став (1) тачка ф) Закона о конкуренџији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), на основу Захтјева Регулаторне агенџије за комуникаџије, Мехмеда Спахе 1, 71 000 Сарајево запримљен под бројем: 01-26-7-06-1-I/16 од 14.04.2016. године Конкureнџијски савјет Босне и Херџеговина, на 130. (стотинутридесетој) сједници одржаној дана 08.06.2016.године, донио је

МИШЉЕЊЕ

Конкureнџијски савјет Босне и Херџеговине (у даљем тексту: Конкureнџијски савјет) је дана 14.04.2016. године под бројем: 01-26-7-06-1-I/16 запримио Захтјев Регулаторне агенџије за комуникаџије, Мехмеда Спахе 1, 71 000 Сарајево (у даљем тексту: Регулаторна агенџија за комуникаџије или РАК) којим се тражи мишљење у вези са дефинисањем релевантних тржишта и проценом значајне тржишне снаге оператора на релевантним велепродајним тржиштима.

Наиме, овим путем Регулаторна агенџија за комуникаџије је обавијестила Конкureнџијски савјет да се отвара други круг јавних консултација на допуњени *Приједлог Анализе велепродајног тржишта физичког приступа мрежној инфраструктури (укључујући заједнички и потпуни приступ издвојеној локалној петљи) на фиксној локаџији и велепродајног тржишта широкопојасног приступа* (у даљем тексту: Анализа).

Тим поводом, у складу са потписаним Споразумом о сарадњи на подручју конкуренџије на тржишту телекомуникаџијских услуга и са чланом 3. Правила 54/2011 о анализи тржишта електронских комуникаџија ("Службени гласник БиХ", бр. 85/11) РАК тражи мишљење у вези са дефинисањем релевантних тржишта и проценом значајне тржишне снаге оператора на релевантним велепродајним тржиштима.

Регулаторна агенџија за комуникаџије је 2014. године у складу са Правилем 54/2011 о анализи тржишта електронских комуникаџија („Службени гласник БиХ“ број: 85/11) започела поступак анализе велепродајног тржишта физичког приступа мрежној инфраструктури на фиксној локаџији и велепродајног тржишта широкопојасног приступа. Наведена тржишта су под бројем 4 и 5 наведена на Листи релевантних тржишта која је дата у Анексу Правила 54/2011 о анализи тржишта електронских комуникаџија и која утврђује тржишта која су подложна претходној (*ex ante*) регулацији. У склопу Листе, тржиште физичког приступа мрежној инфраструктури (укључујући потпуни и заједнички приступ издвојеној локалној петљи) на фиксној локаџији (Тржиште 4) и велепродајно тржиште широкопојасног приступа (Тржиште 5) су утврђена као тржишта која подлијежу претходној регулацији.

Основни циљ поступка анализе тржишта је утврдити постоји ли на одређеном тржишту ефективна конкуренција или да ли на том тржишту постоји један или више оператора који имају значајну или заједничку значајну тржишну снагу. На темељу резултата проведене анализе, операторима са значајном тржишном снагом (СМП оператори) се утврђују регулаторне обавезе, при чему се могу увести нове обавезе, те задржати, измијенити или укинути постојеће обавезе.

Предмет ове анализе су veleпродајна тржишта физичког приступа мрежној инфраструктури (укључујући заједнички и потпуни приступ издвојеној локалној петљи) на фиксној локацији и широкопојасног приступа.

О проведеној анализи РАК је сачинио извјештај који је 08.12.2014. године објавио на својој веб страници у сврху провођења првог круга јавних консултација које су трајале 60 дана (до 10.02.2015. године). У том периоду на објављени документ је пристигао велики број коментара у виду примједби, приједлога и стручних мишљења од седам оператора те федералног министарства промета и комуникација и Министарства саобраћаја и веза Републике Српске.

РАК је извршио анализу пристиглих коментара и разматрајући достављене примједбе одлучио да затражи додатне податке од оператора како би добили потпунију слику конкуренције на малопродајном тржишту широкопојасних услуга. Иако малопродајно тржиште широкопојасног приступа интернету није предмет регулације РАК је прикупио податке за бољи увид у конкуренцију на повезаним veleпродајним тржиштима.

У складу са достављеним подацима и коментарима РАК је допунио документ који је био предмет првог круга јавних консултација те одлучио да проведе још један круг јавних консултација са заинтересованом јавношћу о допуњеном Приједлогу Анализе који је отворен до 08.06.2016. године.

У процесу анализе, РАК је дефинисао релевантна тржишта, на основу података достављених од оператора извршио процјену постојања оператора са значајном тржишном снагом, те је предложио мјере које је потребно наметнути проглашеним операторима са значајном тржишном снагом.

Приједлог Анализе у поглављу *Дефинисање релевантног тржишта*, како се наводи, у сврху дефинисања појединачног релевантног тржишта одређује димнезију услуга и географску димензију тог тржишта водећи рачуна о Смјерницама и релевантној легислативи из области конкуренције. Дефинисање тржишта у области електронских комуникација представља скуп свих понуђених роба или услуга електронских комуникација на одређеном географском подручју, који су за крајњег корисника међусобно замјењиви по својим карактеристикама, намјени и цијени.

Дефинисање тржишта у димензији услуга обухвата релевантна малопродајана тржишта (широкопојасне услуге путем различитих технологија) као и релевантана veleпродајна тржишта (приступни водови, замјењивост мрежа инцумбент оператора са другим мрежама и сл). Дефинирање географске димензије тржишта се, како се наводи у Анализи, одређује према принципима закона о конкуренцији, и обухвата подручје на којем предузећа нуде и потражују релевантне производе и услуге, на којима су услови конкуренције слични или довољно уједначени и који се може посматрати одвојено од сусједних подручја на основу различитих услова конкуренције.

Обзиром да регулаторно тијело, како је и уобичајно у европској пракси, има право да бира критеријуме за оцјењивање тржишне снаге у зависности од карактеристика релевантног тржишта које се анализира РАК је у поглављу *Оцјене ефективне конкуренције на релевантним тржиштима велепродаје физичког приступа мрежној инфраструктури и широкопојасног приступа и утврђивања оператора са значајном тржишном снагом* примијенио само оне критеријуме који су одговарајући и по основу којих се може извршити процјена позиције оператора на тржишту и то тржишно учешће, баријере за улазак, постизање економије обима и вертикалну интеграцију.

У оквиру поглавља *Препреке за развој тржишне конкуренције* РАК анализира препреке које би се, у одсуству регулације, могле појавити на предметним велепродајним тржиштима и остале потенцијалне препреке које би се могле јавити на повезаним малопродајним тржиштима зато што оператори са значајном тржишном снагом могу свој доминантан положај са ових тржишта пренијети на вертикално повезана малопродајна тржишта. Након што анализира препреке за развој тржишне конкуренције РАК може одредити регулаторне обавезе СМП операторима, које ће на најбољи начин уклонити уочене препреке и на тај начин заштитити интересе крајњих корисника.

Имајући у виду напријед наведено битно је истаћи да се надлежности РАК-а и Конкуренцијског савјета у овом смислу међусобно допуњују. За разлику од *ex post* приступа регулацији којим надлежно тијело за заштиту конкуренције злоупотребу доминантног положаја процијењује примјењујући принципе закона о заштити конкуренције, у електронским комуникацијама регулаторно тијело за комуникације примјењује претходну (*ex ante*) регулацију и дјелује тамо гдје конкуренција није ефективна, како би се она развила. Уз овај тип регулације, за анализу тржишта морају се узети у обзир постојеће чињенице, као и будући фактори развоја. Према томе, на тржишту се процијењује будућа конкуренција и одређује се да ли је недостатак ефективне конкуренције привремен или дугорочан. Циљ регулације је успоставити једнаке услове за све операторе на релевантном тржишту. У том смислу РАК, у складу са Правилу о анализи тржишта, утврђује и проводи поступак анализе релевантних тржишта која су подложна претходној (*ex ante*) регулацији док Конкуренцијски савјет има искључиву област у одлучивању о постојању забрањеног конкуренцијског дјеловања на тржишту Босне и Херцеговине и примјени одредби Закона о конкуренцији у смислу *ex post* регулације у поступцима заштите тржишне конкуренције.

Релевантно тржиште у смислу члана 3. Закона о конкуренцији те чл. 2. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, чини тржиште одређених производа/услуга који су предмет обављања дјелатности привредних субјеката на одређеном географском тржишту. Релевантно тржиште се одређује посебно за сваки случај, у складу са ставом (2) члана 2. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта.

Према одредби члана 4. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште у производном смислу обухваћа све производе и/или услуге које потрошачи и/или корисници сматрају међусобно замјењивим, под прихватљивим условима, имајући у виду нарочито њихове битне карактеристике, квалитет, уобичајену намјену, начин употребе, услове продаје и цијене.

Надаље, према члану 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште у географском смислу обухваћа цјелокупну или дио територије Босне и Херцеговине на којој привредни субјекат дјелује у продаји и/или куповини релевантног производа под једнаким или

довољно уједначеним условима и који то тржиште битно разликују од услова тржишне конкуренције на сусједним географским тржиштима.

Имајући у виду да РАК, како је истакнуто, проводи анализе тржишта са циљем обезбјеђења услова за потицање даљег развоја конкуренције на тржишту телекомуникација те да је у том смислу извршио дефинирање релевантних тржишта, а затим на основу података достављених од оператора извршио оцјену ефективности конкуренције на тим тржиштима и утврдио постојање оператора са значајном тржишном снагом те предложио мјере са циљем јачања конкуренције и остваривања погодности за крајње кориснике на тржишту телекомуникацијских услуга у фиксним мрежама у Босни и Херцеговини Конкуренцијски савјет је, не улазећи у стручна знања из области телекомуникацијских услуга као ни релевантност ни тачност прикупљених података, размотрио предметну Анализу.

Том приликом је оцијенио да је РАК утврдио своје дефиниције за релевантно тржиште и злоупотребе доминантног положаја док је Конкуренцијски савјет у обавези примјењивати одредбе Закона о конкуренцији и одређивања релевантног тржишта и злоупотребе на истом.

Предсједница

мр. Аријана Регода - Дражић